

Franciszek M. Rosiński

Jubileuszowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, Poznań 16—18.X.1975 r

Studia Philosophiae Christianae 13/1, 269-271

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**JUBILEUSZOWY ZJAZD POLSKIEGO TOWARZYSTWA
ANTROPOLOGICZNEGO**

(POZNAŃ, OD 16—18 X 1975 R.)

W ostatnich latach można zauważyć zrównanie w kraju jak i zagranicą wyraźny wzrost zainteresowania antropologią. Znacznie też poszerzeniu uległ zakres badań w tej dyscyplinie, do czego m. in. przyczynił się bardzo dynamiczny w ostatnich dziesięcioleciach rozwój genetyki człowieka, biochemii, nauk medycznych, ergonomii i prymatologii. Coraz częściej również znajdują zastosowanie wyniki badań antropologicznych, zwłaszcza antropometrii w różnych dziedzinach przemysłu, przy czym Polska należy w tym zakresie do krajów najbardziej przodujących.

Należałoby nadmienić, iż w różnych publikacjach używa się terminu „antropologia” niekiedy w dość szerokim znaczeniu; zwłaszcza w krajach anglosaskich, do dyscypliny tej zalicza się prócz antropologii fizycznej, biologicznej jeszcze tzw. antropologię kulturową, a więc etnografię, archeologię, częściowo nawet demografię, lingwistykę, socjologię, psychologię i inne dziedziny, zwłaszcza związane z badaniami plemion o słabo rozwiniętej kulturze materialnej.

Jubileuszowy zjazd w Poznaniu, który odbył się z okazji 50-lecia powstania PTA a zarazem w stulecie urodzin jego inicjatora i twórcy oraz długoletniego przewodniczącego — prof. Adama Wrzoska, obradował pod hasłem „*Antropologia polska — aktualny stan badań*”. W referacie inauguracyjnym w dniu otwarcia Zjazdu Przewodniczący Zarządu Głównego PTA — Prof. dr T. Dzierżykraj-Rogalski podkreślił duży wkład, jaki wniosła do nauki ta organizacja, zrzeszająca antropologów oraz innych zainteresowanych badaczy z różnych ośrodków naukowych w Polsce. Należałoby nadmienić, że osiągnięcia polskich antropologów cieszą się dużym uznaniem nie tylko w kraju ale również za granicą m. in. dzięki pracom Wrzoska, Czekanowskiego, Lotha, Mydlarskiego, Wankego, Stęślickiej-Mydlarskiej, Ćwirki-Godyckiego, Kóćki, Bielickiego, Wiercińskiego i Wolańskiego, tak, iż Polska w tej dziedzinie zajęła jedną z przodujących pozycji w nauce światowej. Warto tu chociażby wspomnieć o wprowadzeniu przez uczonych polskich nowych metod statystyki matematycznej do antropologii, o wynikach badań nad etnogenezą Słowian czy osiągnięciach w dziedzinie morfologii porównawczej, szczególnie części miękkich ciała, dotyczącej nie tylko człowiekowatych ale ogółu naczelnych i innych ssaków. Dużą zasługą polskich antropologów, zwłaszcza w okresie międzywojennym było też przeciwstawianie się teoriom rasistowskim oraz wyjaśnianie i popularyzacja naukowych poglądów dotyczących powstania i znaczenia różnic rasowych.

Ze względu na dużą liczbę (ponad 100) zgłoszonych na zjazd referatów i doniesień, obrady toczyły się w 5 sekcjach poświęconych ontogenezie, antropologii stosowanej, omówieniu materiałów kostnych, morfologii i dermatoglifyce oraz biologii populacji. Mimo to czas przewidziany na wystąpienia poszczególnych prelegentów jak i na dyskusje był stosunkowo krótki, stąd też ograniczono się na ogół do omówienia najbardziej węzłowych problemów i zasadniczych wyników, ilustrowanych zazwyczaj przeźrocami, dzięki czemu referaty odznaczały się bardzo dużą zwięzłością i zwartością treści.

Analizując tematykę poruszaną podczas zjazdu, który w myśl jego organizatorów miał stanowić przegląd aktualnego stanu badań antropologii w Polsce, nasuwa się spostrzeżenie, iż obok klasycznych lecz raczej teoretycznych zagadnień coraz więcej uwagi poświęca się praktycznemu zastosowaniu badań antropologicznych w różnych dziedzinach życia społeczeństwa uprzemysłowionego. Wydaje się, iż w przyszłości zakres tego typu badań ulegnie jeszcze znacznemu poszerzeniu.

Aczkolwiek największą liczbę referatów wygłoszono w sekcji dotyczącej morfologii i dermatoglifyki, to jednak w porównaniu z dawniejszymi zjazdami można było zauważyć bardzo interesującą różnicę, mianowicie, iż zaledwie w kilku wystąpieniach poruszano problemy z zakresu antropologii regionalnej oraz antropo- i etnogenezy. Stan ten nie odzwierciedla w pełni aktualnych kierunków badań w światowej antropologii, gdyż istnieje np. bardzo duże zainteresowanie odkryciami kopalnych człowiekowatych w Afryce Wschodniej, zwłaszcza form zaliczanych do tzw. „wczesnego człowieka”. Odkrycia te bowiem pozwalają znacznie dokładniej niż dotąd odtworzyć poszczególne stadia rozwojowe rodzaju ludzkiego zarówno pod względem morfologicznym jak i kulturowym. Okazało się przy tym, iż wiek różnych znalezisk afrykańskich i jawańskich, dzięki coraz bardziej precyzyjnym metodom datowania jest znacznie starszy niż poprzednio przypuszczano, a ustalony już, zdawało się, rodzaj człowieka o kolejności: *Australopithecus*, *Homo habilis*, *Homo erectus*, *Homo sap. neanderthalensis* i *Homo sap. recens*, wymaga nowych korektur. Szczególną uwagę na problematykę tę zwrócili w swym referacie pt. *Najstarsze odkrycia paleoantropologiczne w Afryce i ich znaczenie dla filogenezy człowiekowatych* — B. Hałaczek i F. Rosiński.

Stosunkowo słabe zainteresowanie badaniami prehistorycznymi na Zjeździe może do pewnego stopnia tłumaczyć fakt, iż dotąd nie znaleziono w Polsce szczątków kostnych neandertalczyka a tym mniej starszych od niego reprezentantów Hominidae, stąd też prace z zakresu antropogenezy naszych autorów są zazwyczaj oparte na danych z literatury lub na pomiarach stosunkowo nielicznych u nas odlewów fosylonego materiału kostnego.

W zjeździe tym wzięli także udział liczni prelegenci i delegaci zagranicznych ośrodków antropologicznych m. in. główny redaktor „Current Anthropology” C. Belshaw, prof. Zubow z Moskwy, N. G. Gejvall ze Sztokholmu i M. Stloukal z Pragi, co nie tylko podniosło rangę naukową tego zjazdu, ale pozwoliło także nawiązać antropologom polskim bardziej intensywne kontakty naukowe ze swymi kolegami zagranicznymi.

Wielu uczestników odczuwało jednak jako niedogodność obradowanie poszczególnych sekcji w różnych gmachach, co dość utrudniało wysłuchanie interesującego referatu w jakiejś innej sekcji a także przeznaczenie zbyt krótkiego czasu (ok. 6 min.) w niektórych sekcjach na wygłoszenie referatu i dyskusję. W sumie jednak Zjazd ten umożliwił uczestnikom stosunkowo dobrą orientację w aktualnych kierunkach badań, przeprowadzanych w poszczególnych ośrodkach antropologicznych w Polsce, referaty odznaczały się starannym przygotowaniem i na ogół cechował je wysoki poziom naukowy. Zjazd zakończył swe obrady wyborem nowego zarządu głównego PTA.

Franciszek M. Rosiński